СЕМІОТИЧНИЙ ВИМІР СУБ'ЄКТНОСТІ В АНГЛІЙСЬКОМОВНОМУ РОМАНІ XIX СТОЛІТТЯ

І. А. ЛІВИЦЬКА, кандидат філологічних наук, докторант,
Київський національний університет імені Тараса Шевченка

E-mail: inna.livytska@gmail.com

<http://orcid.org/0000-0002-8295-948X>

Анотація. У статті презентовано пост-класичний наратологічний підхід до трактування категорії «суб'єкта» та визначення індексів розташування суб'єктності в наративному дискурсі англійськомовного роману XIX століття. Визначено, що завдяки діалогічній природі, суб'єктність залежить від розташування в структурі наративу дейктичних центрів, які виконують функцію семіотичних кодів, спрямовуючи перспективу оповіді та регулюючи прояви суб'єктності в наративному дискурсі. Фіксації проявів суб'єктності в наративі сприяє першочерговий аналіз семантичного виміру (наявні ключові слова, частотність т. і.) та синтаксичної комбінаторики клаузів (а саме, типів когезивного зв'язку, референтних відношень та локалізації в макроструктурі наративного дискурсу). Висока частотність вживання особового займенника однини «I» поруч з лемами на позначення позитивного досвіду людини «love, life, great, good, heart and God» в корпусі англійськомовного роману XIX століття свідчить про домінуючу роль суб'єкта в соціально-культурному контексті цього періоду. Підтвердженням цьому є переважання лем на позначення тілесного, фізичного та ментального семантичного поля «hand, heart, eye, hear, speak, feel», які виконують роль первинного означення на шляху до семіотичного моделювання фікційного образу-символу. Проблема дослідження наративного суб'єкта полягає в його обумовленості культурно-історичним контекстом певної епохи, що водночас відкриває перспективи подальшого дослідження її сутності в періоди модерну та пост-модерну.

Ключові слова: дейктичний центр, наративна ідентичність, пост-класична наратологія, індекси, семіотичне моделювання, первинність, вторинність, інтерпретанта.

Актуальність дослідження. Проблема суб'єкта як активного учасника процесу текстотворення зовсім недавно стала предметом філологічних досліджень. Зміщення уваги з об'єкту дослідження – тексту, на предмет дослідження – суб'єкт було природним наслідком «антропоцентричного повороту», який знаменував появу епохи “Anthropocene” – «ери, яка характеризується планетарним впливом людської активності» [8]. Проявом антропоцентризму в гуманітарних дослідженнях стало поглиблення когнітивного та філософського ухилу, тяжіння до міждисциплінарних пошуків сутності людського існування, процесів міжсуб'єктної взаємодії в культурному та історичному просторах «семіосфери» (Ю. Лотмана). В лінгвістичних дослідженнях художнього тексту мова поставала лише функцією на шляху людини до смислового освоєння світу. Семіотика як наука про комунікацію в різних самоорганізованих системах ставила за мету розкрити особливості цієї комунікації через розуміння антропоцентричного характеру

культури як другої природи. Як результат людської діяльності, культура всотує «дух» часу, морально-етичні установки та цінності. Отже, дослідження культурних індексів за допомогою наративно-семіотичного підходу до творів мистецтва видається актуальним для розкриття не лише соціально-культурної специфіки певного періоду, але й агенсного статусу суб'єкта в художньому наративному дискурсі.

Аналіз досліджень і публікацій. Зважаючи на міждисциплінарний статус «суб'єкта» пізнання, трактування цього поняття в лінгвістиці тексту пов'язано з філософськими та психологічними традиціями. Проте, сучасна наратологія продовжує накопичувати власний емпіричний та теоретичний матеріал дослідження суб'єкт-об'єктної взаємодії, спираючись на доробок класичної теорії оповіді, структуралізму, соціолінгвістики, когнітивістики та філософії.

Сучасні наратологічні підходи до суб'єкта, інспіровані дослідженнями наративної структури міфу К. Леві-Стросса, глибинних рівнів людської свідомості

3. Фрейда, семантичного універсуму нарративу А.-Ж. Греймаса т.і. формують новий погляд на суб'єкт пізнання, його роль й статус в соціальному контексті, порушують питання свідомого та несвідомого вимірів поведінки, індивідуальної взаємодії з реальністю, співвідношення мовних структур з мисленнєвими процесами та ін. Проблемою суб'єкта переймалися в своїх дослідженнях Ю. Габермас, Г. Маркуз, В. Бенямін, М. Маклюєн, С. Жижек, що значною мірою сприяло посиленню антропоцентризму у гуманітарних дослідженнях та формуванню нової якості пост-класичного «суб'єкта».

В цьому науковому контексті увага до нарративу пояснюється його «всюди-сутністю» (ubiquity) [2; 20; 26] в усіх вимірах людського існування. Спільним для сучасних підходів є тлумачення суб'єкта як динамічну діалогічну сутність «dialogic self hypothesis» [13; 28], яка має тенденцію до саморефлексії, самоорганізації та адаптації відповідно до контексту, що, в свою чергу, дає підстави говорити про недуальне конструювання (construel) певного типу ідентичності, «self», в процесі розгортання нарративу [30].

Увага лінгвістів до нарративної ідентичності обумовлюється твердженням про фреймовий характер мовних структур, які визначають мисленнєві процеси особистості в процесі її «самопозиціювання як суб'єкта» [3 с. 224]. Дослідження взаємодії мисленнєвих структур з мовними в процесі само-розбудови ідентичності спирається на теорію суб'єктивності, представлену працями Р. Лангакра [15], Е. Бенвеніста [3], Е. Труго [2010], Ж. Льюїс [16], які часто характеризує посиленням «логоцентризму». Знаковим є твердження Е. Бенвеніста, про те, що «Мова настільки глибоко маркована проявами суб'єктивності, що неможливо уявити яким чином вона могла б функціонувати без неї» [3, с. 225]. «Лінгвістичний статус суб'єкта» у єдності з акумульованим психічним досвідом особистості, як стверджує Е. Бенвеніст, є основою суб'єктивності, а не лише відчуттям «себе» в моменті, що постає лише частковим відображенням) [3, с. 225].

Зважаючи на природність (natural narratology) [9] та антологічну сутність нарративної ідентичності у її взаємозв'язку з нарративною артикуляцією дійсності, наратор Ріммон-Кенан (яка здійснила фундаментальний вклад в розвиток нараторології в її класичному значенні) зазначає

наявність *нормативного* та *емпіричного* підходу до розуміння цієї взаємодії [24]. Перший, нормативний підхід, стверджує наявність нарративного світогляду людини «необхідною передумовою повноцінного та правдивого особистісного самовідчуття» [24, с.12]. Поль Рікер [20; 21; 22], Чарльз Тейлор [28], Аласдер Макінтаєр [17] теж схильні були вважати, що окремий суб'єкт має можливість оцінити етичність своїх дій та порівняти із накопиченим у формі нарративу знанням лише в загальному широкому нарративному контексті.

Іншими словами, людина як соціальний агент постійно знаходиться в мереживі нарративних ситуативних смислів, які накопичує та продукує культура, в якій він знаходиться «тут і зараз» (в цей момент). Тому, ідентичність людини формується нарративом, так само як і нарратив залежить від соціального та культурного контексту певної епохи або історичного періоду. Як зазначає Пол Коблі у другому виданні антології нарративу [7], твердження про «всюдисутність» нарративу в людському житті стало нормою на початку ХХІ століття та визнало людську залежність від нарративу, яка вибудовується у певну тріаду: нарратив – ідентичність – «цілісність життя» [4; 5; 7; 18].

Емпіричний підхід до нарративної ідентичності, представлений працями Ж. Брунера [5], Т. Сарбіна [26], Р. Охберга [18], порівнює усе людське життя з нарративним переживанням, що постає як колекція історій [24, с.12]. Поєднуючи ці два визначення, філософи та лінгвісти досліджують як суб'єкт та нарративна ідентичність функціонують в дискурсі.

Мета дослідження полягає у виявленні та фіксації форм прояву суб'єктності в нарративному дискурсі англійськомовного роману ХІХ століття.

Для досягнення окресленої мети було застосовано структурно-семіотичний та феноменологічний підходи, у поєднанні з елементами корпусної стилістики, а провідним **методом дослідження** проявів суб'єктності в статті є метод семіотичної інтерпретації Ч.Пірса.

Матеріалом дослідження слугував укладений корпус англійськомовних романів ХІХ століття, сформований з загально-доступних он-лайнних корпусів Project Gutenberg, The Corpus of the Canon of Western Literature, Common Library 0.1. Victorian Fiction Corpus та опрацьований за допомогою ресурсу Atlas.ti.8. Загальна

кількість слів корпусу складає 19,287,528.

Результати. Усвідомлення динамічності розгортання ідентичності в дискурсі передбачає відхід від тлумачення наративу як репрезентації реальності (що спостерігається в формалізмі та французькому структуралізмі) та звернення до інтерпретаційних підходів до наративу як феномену та способу конструювання та творення реальності [4; 5; 28].

Базуючись на дослідженнях когнітивної наратології, важливим в дослідженні ідентичності персонажа є віднайдення точок розташування наративних інстанцій в художньому тексті, які можуть бути локалізовані на вертикальній чи горизонтальній вісях, мають різну темпоральну та просторову обумовленість, детально чи епізодично представлені т.і. Наскільки ускладненим може бути наративний аналіз здійснений в межах когнітивного підходу до дослідження проявів свідомості особистості в тексті, свідчать емпіричні дослідження Девіда Германа [10; 11; 12], Манфреда Яна [14], Моніки Флудернік [9] та інших когнітивних

наратологів, які намагаються пояснити наративну архітектуру наявними когнітивними моделями (frames) репрезентації дійсності.

Слідом за психологами Й. Брокмайєром та Р. Харре [4], які спираються на дослідження архітектури наративного дискурсу Дж. Принса [19], С. Четмена [6], та Т. ван Дейка [1], наративну ідентичність в цій розвідці визначаємо як певну динамічну семіотичну модель, яка виникає в процесі розгортання наративу та реалізується у міжсуб'єктному просторі дискурсу [30], де експлікуються різні позиції інстанцій одного чи декількох наративних суб'єктів. Дослідження наративних інстанцій пов'язано, в першу чергу, з експлікацією досвіду суб'єкта в дискурсі на основі біографічної ситуації, де фокусується дейктичний центр повідомлення (маркованих за допомогою особових займенників, прислівників часу, простору, місця т.і.).

Першочерговий аналіз ключових слів в корпусі англійськомовних романів [23] засвідчив найбільшу частотність вживання наступних ключових слів, поданих в **Таблиці 1**.

Таблица 1.

**Найбільш частотні ключові слова в корпусі
«Англійськомовний роман XIX століття»**

№	Keyword	Freq.	N	Keyword	Frequency
3	I	1,038,6	10	and	2,484,780
5	him	362,465	12	not	410,38
2	my	403,6	9	shall	102,756
6	me	418,086	13	am	89,965
7	her	456,987	14	himself	81,361
1	his	725,5	8	upon	112,456
4	he	856,58	11	man	149,435

*Скорочено до перших чотирнадцяти ключових слів

Розподіл ключових слів засвідчив превалювання в корпусі особового займенника першої особи однини «I», що вважаємо цілком закономірним з огляду на гомодієтетичний тип нарації, який презентує досвід персонажа від свого імені, або ж подає гетеродієтетичний тип нарації, пов'язаний зі зміною перспективи оповіді та винесенням її за межі внутрішнього дійового поля наративу. Отже, розташування особового займенника однини постає одним з дейктичних центрів прояву суб'єктності, який визначає фокус уваги читача. Розглянемо це на прикладі по-абзацного

аналізу, звертаючи увагу на концентрацію особових займенників й тип референтної взаємодії, який вони продукують в тексті.

Документ №1: Title: Drelincourt and Rodalvi; or, Memoirs of Two Nobel Families, Author: Elizabeth (Byron) Strutt, Publication date (1807): „Among the innumerable villas which grace the banks of the Arno, in the neighbourhood of Florence, none were more distinguished by elegance than that of **the Marchese di Rodalvi**, who had early in life **resigned** the bustle of the world, **to enjoy** the pleasures of rational retirement, enriched with books, and enlivened by the occasional society

of friends, whose cultivated minds, and polished manners were congenial to his own" [23].

Позиція присвійного займенника «his» знаходиться в останньому реченні абзацу виконує роль рамкової конструкції, яка стисло підсумовує окреслену характеристику персонажа та усамітнений стиль його життя. Граматична комбінація іменника+дієслово у розлогіму описі першої частини абзацу дозволяє сконденсувати його до мінімального смислового твердження, виокремивши предикативні конструкції: «*The Marchese di Rodalvi* + resigned + to enjoy + to his own». Адже максимальне смислове навантаження в даному фрагменті покладено на дієслова, які знаходяться в постпозиції до дескриптивної частини фрагменту «*Among the innumerable villas which grace the banks of the Arno, in the neighbourhood of Florence, none were more distinguished by elegance than that of the Marchese di Rodalvi....*» [23].

Як свідчить по-кроковий аналіз, семіотика візуального опису змінюється

авторським коментарем, в якому розкривається стиль життя головного персонажа через семантику дієприкметникових зворотів «enriched», «enlivened», «cultivated», які акцентують пасивну позицію персонажа в соціальному житті. На противагу результатам корпусного розподілу лем, які свідчать про переважання маскулінної активності в корпусі текстів, наведений приклад фокусує увагу на пасивності, що викликано обмеженням просторового розвитку персонажа в наративі.

Серед домінантних лем, які слугують первинним уявленням про тематичний вимір корпусу, переважають фізичні назви частин тіла: «hand», «heart» «eye», а також дієслова сенсорного рівня сприйняття: «hear», «speak», «feel», що обумовлюється необхідністю конкретизувати сенсорний рівень відчуття персонажів [27, с.132]. Розподіл за частотними лемами подано в Таблиці 2.

Таблиця 2.

Частотність лем в корпусі «Англійськомовний роман XIX століття»

№	Lemma	Freq.	№	Lemma	Freq.
1	man	224,09	6	love	86,678
2	time	146,408	7	life	78,968
3	great	110,297	8	eye	73,574
4	hand	92,548	9	hear	58,324
5	thing	92,670	10	Sir	56,746

*Скорочено до перших десяти позицій

Переважаання лем антропоцентричної семантики в корпусі слугує свідченням тому, що людський досвід є безпосереднім предметом репрезентації в романах XIX століття, а вияви цього досвіду вбудовані в сенсомоторні реакції, візуального, аудіального, кінетичного та густаторного рівнів, що сприяє синестезійності презентованих фрагментів реальності, їхній багатовимірності для читацького сприйняття. Саме завдяки зверненням до почуттєвої сфери, яка в текстах наративу оприявнюється фізичним виміром номінації матеріальності людського тіла, наративний дискурс підсилює міжсуб'єкту взаємодію та формує необхідний фон сприйняття дуальності персонажів, який виражається предикативними конструкціями.

Отже, формується певна модель

суб'єктності, яка дозволяє прослідкувати процес динамічного розгортання агенсу в межах активного чи пасивного стану дієслова, чи дієприслівникових зворотів, які можуть стояти в постпозиції до дескриптивної частини оповіді з мінімальною присутністю наративності та посилювати ступінь суб'єктизації оповіді. Схематично цей процес можемо подати у вигляді **Рисунку 1**.

Висновки. Проблема суб'єкта та суб'єктності в семіотиці наративу належить до найменш досліджених та абстрактних через мінливий характер самої категорії суб'єкта, яка зазнала суттєвої модифікації протягом останніх двох десятиліть. Незважаючи на те, що суб'єктність є невід'ємною складовою мовної особистості, яка обумовлюється стилем мислення та розмірковування, яка обумовлюється стилем

Суб'єкт в наративному семіотичному просторі

мислення та розмірковування, попередні дослідження цієї категорії відбувалися в межах формального та логоцентричного підходу з оперттям на модальну логіку, а згодом, й на семантику можливих світів [25], залишаючи поза увагою діалогічну природу «я» індивіда. Визнання діалогічності суб'єкта стало своєрідним проривом в психології особистості в кінці XX – поч. XXI століття. Дана розвідка здійснена в межах пост-класичної наратології з постструктуралістичним трактуванням суб'єкта як децентрованої динамічної сутності, здатної до адаптації та само-формування в процесі взаємодії з семіотичними системами, на кшталт наративу.

Прояви суб'єктності можливо простежити в процесі розгортання/конструювання наративної ідентичності шляхом фіксації дейктичних маркерів особи, часу, простору, які на первинному рівні означування регулюють напрям розгортання перспективи оповіді у формі семіотичних кодів. Потрапляючи в

поле наративного міжсуб'єктного простору, суб'єктність постає у вигляді гіпотетичних смислів, які обмежуються фінальною інтерпретантою (Ч.Пірс) як найбільш доречним поясненням ситуації, що виникла. Встановлено, що по-абзацний аналіз проявів суб'єктності в наративі англійськомовного художнього роману XIX століття спирається на синтаксичний та семантичний рівні, з подальшим переходом на символічний рівень означування, що цілком відображає трирівневу модель семіотичної інтерпретації Чарльза Пірса. Пост-позиція наративних клауз по відношенню до дескриптивних фрагментів оповіді сприяє динамічному розгортанню характеристики персонажа та свідчить про активний статус суб'єкта. Перспективи подальшого дослідження полягають у застосуванні семіотичного підходу до аналізу наративної ідентичності англійськомовного роману XX та XXI століття, що ймовірно відобразить відмінний статус модерного та постмодерного суб'єкта.

Список використаних джерел

1. Ван Дейк Т.А. Язык, познание, коммуникация. М.: 1989. 312 с.
2. Barthes, R. (1975). An Introduction to the Structural Analysis of Narrative. Lionel Duisit. New Literary History, Vol. 6, Nr. 2. On Narrative and Narratives. pp. 237–272.
3. Benveniste, E. (1971). Problems in general linguistics. Florida: University of Miami Press.
4. Brockmeier, J. & Carbaugh, D. (2001). Narrative and Identity: Studies in Autobiography, Self and Culture. Brockmeier, J. and Carbaugh, D.(eds.) Studies in Narrative 1, 307 p. DOI: <https://doi.org/10.1075/sin.1.01bro>
5. Bruner, J. (1987). Life as Narrative. In: Social Research, 54, pp. 11–32.

6. Chatman, S. (1969). New Ways of Analyzing Narrative Structure., with an Example from Joyce's Dubliners. In: Language and Style, Vol.2. pp.3–36.
7. Copley, P. (2014). What is narrative? In: Narrative, 2-nd ed., Chapter 9. Routledge.
8. Crutzen, P.J. & Stoermer, E. (2000). The Anthropocene. Global Change Newsletter Vol. 41. pp.17–18.
9. Fludernik, M. (1996) Towards a 'Natural' Narratology. London/New York: Routledge.
10. Herman, D. (2018). Narratology beyond the human: Storytelling and animal life. Oxford:Oxford University Press.
11. Herman, D.(2013). Storytelling and the sciences of mind. Cambridge, MA: The MIT Press.

12. Herman, D. (2014). Narratology beyond the human. In: *Diegesis*. Vol. 3. Nr. 2 URL: <https://www.diegesis.uni-wuppertal.de/index.php/diegesis/article/view/165> (accessed 5 May 2020).

13. Hermans, H. J. M. (2018). *Society in the self: A theory of identity in democracy*. New York, NY: Oxford University Press.

14. Jahn, M. (2017). *Narratology: A Guide to the Theory of Narrative*. English Department, University of Cologne. Version: 2.0. May 2017. URL: <http://www.uni-koeln.de/~ame02/pppn.htm> (accessed 14 June 2020).

15. Langacker, R.W. (2008). *Cognitive grammar: a basic introduction*. Oxford: Oxford University Press.

16. Lyons, J. (1995). *Linguistic Semantics: an introduction*. Cambridge: CUP.

17. MacIntyre, A. (1984). *After Virtue: A Study in Moral Theory*. Notre Dame: University of Notre Dame Press.

18. Ochberg, R. (1994). *Life Stories and Storied Lives*. In: Amia Lieblich & Ruthellen Josselson (eds.), *Exploring Identity and Gender: The Narrative Study of Lives*, Vol. 2. Thousand Oaks: Sage.

19. Prince, G. (1982). *Narratology: The Form and Functioning of Narrative*, Mouton, Berlin, New-York, Amsterdam.

20. Ricoeur, P. (1984) *Time and Narrative*. Vol. I [Temps et Récit I, 1983]. Chicago, IL: University of Chicago Press.

21. Ricoeur, P. (1985) *Time and Narrative*. Vol. II [Temps et Récit II, 1984]. Chicago, IL: University of Chicago Press.

22. Ricoeur, P. (1988) *Time and Narrative*. Vol. II [Temps et Récit III, 1985]. Chicago, IL: University of Chicago Press.

23. Riddell, A. et. al., (2019). *Common Library 1.0: A Corpus of Victorian Novels Reflecting the Population in Terms of Publication Year and Author Gender*. URL: <https://www.semanticscholar.org/paper/Common-Library-1.0%3A-A-Corpus-of-Victorian-Novels-in-RiddellBassett/d22e7341fd39e8df1c983c14efcf7846608c0530> (accessed 03 May 2020)

24. Rimmon-Kenan, S. (2006). *Concepts of Narrative*. In: Matti Hyvärinen, Anu Korhonen & Juri Mukkanen (eds.), *The Travelling Concept of Narrative*. *Studies across Disciplines in the Humanities and Social Sciences*, vol 1. Helsinki: Helsinki Collegium for Advanced Studies, pp. 10–19.

25. Ryan, Marie-Laure. 1991. *Possible worlds, artificial intelligence, and narrative theory*. Bloomington: Indiana University Press.

26. Sarbin, T. (1986). *Narrative Psychology:*

The Storied Nature of Human Conduct. New York: Praeger.

27. Stockwell, P. & Mahlberg, M. (2015). *Mind-modelling with corpus stylistics*. In: David Copperfield. *Language and Literature*, vol. 24, nr. 2. pp. 129–147.

28. Taylor, C. (1989). *Sources of the self: The making of the modern identity*. Boston, MA: Harvard University Press.

29. Traugott, E. C. (2010). *Regularity in Semantic Change*. Cambridge: CUP.

30. Verhagen, A. (2007). *Constructions of intersubjectivity: Discourse, syntax, and cognition*. Oxford: Oxford University Press.

References

1. Van Deijk, T.A. (1989). *Язык, познание, коммуникация* [Language, Cognition, Communication]. Moscow. 312 p. [in Russian].

2. Barthes, R. (1975). *An Introduction to the Structural Analysis of Narrative*. *Lionel Duisit. New Literary History*, Vol. 6, Nr. 2. On Narrative and Narratives. pp. 237–272.

3. Benveniste, E. (1971). *Problems in general linguistics*. Florida: University of Miami Press.

4. Brockmeier, J. & Carbaugh, D. (2001). *Narrative and Identity: Studies in Autobiography, Self and Culture*. Brockmeier, J. and Carbaugh, D. (eds.) *Studies in Narrative 1*, 307 p. DOI: <https://doi.org/10.1075/sin.1.01bro>

5. Bruner, J. (1987). *Life as Narrative*. In: *Social Research*, 54, pp. 11–32.

6. Chatman, S. (1969). *New Ways of Analyzing Narrative Structure*, with an Example from Joyce's *Dubliners*. In: *Language and Style*, Vol. 2. pp. 3–36.

7. Cobley, P. (2014). *What is narrative?* In: *Narrative*, 2-nd ed., Chapter 9. Routledge.

8. Crutzen, P.J. & Stoermer, E. (2000). *The Anthropocene*. *Global Change Newsletter* Vol. 41. pp. 17–18.

9. Fludernik, M. (1996) *Towards a 'Natural' Narratology*. London/New York: Routledge.

10. Herman, D. (2018). *Narratology beyond the human: Storytelling and animal life*. Oxford: Oxford University Press.

11. Herman, D. (2013). *Storytelling and the sciences of mind*. Cambridge, MA: The MIT Press.

12. Herman, D. (2014). *Narratology beyond the human*. In: *Diegesis*. Vol. 3. Nr. 2. URL: <https://www.diegesis.uni-wuppertal.de/index.php/diegesis/article/view/165> (accessed 5 May 2020).

13. Hermans, H. J. M. (2018). *Society in the self: A theory of identity in democracy*. New

York, NY: Oxford University Press.

14. Jahn, M. (2017). *Narratology: A Guide to the Theory of Narrative*. English Department, University of Cologne. Version: 2.0. May 2017. URL: <http://www.uni-koeln.de/~ame02/pppn.htm> (accessed 14 June 2020).

15. Langacker, R.W. (2008). *Cognitive grammar: a basic introduction*. Oxford: Oxford University Press.

16. Lyons, J. (1995). *Linguistic Semantics: an introduction*. Cambridge: CUP.

17. MacIntyre, A. (1984). *After Virtue: A Study in Moral Theory*. Notre Dame: University of Notre Dame Press.

18. Ochberg, R. (1994). *Life Stories and Storied Lives*. In: Amia Lieblich & Ruthellen Josselson (eds.), *Exploring Identity and Gender: The Narrative Study of Lives*, Vol. 2. Thousand Oaks: Sage.

19. Prince, G. (1982). *Narratology: The Form and Functioning of Narrative*, Mouton, Berlin, New-York, Amsterdam.

20. Ricoeur, P. (1984) *Time and Narrative*. Vol. I [Temps et Récit I, 1983]. Chicago, IL: University of Chicago Press.

21. Ricoeur, P. (1985) *Time and Narrative*. Vol. II [Temps et Récit II, 1984]. Chicago, IL: University of Chicago Press.

22. Ricoeur, P. (1988) *Time and Narrative*. Vol. II [Temps et Récit III, 1985]. Chicago, IL: University of Chicago Press.

23. Riddell, A. et. al., (2019). *Common*

Library 1.0: A Corpus of Victorian Novels Reflecting the Population in Terms of Publication Year and Author Gender. URL: <https://www.semanticscholar.org/paper/Common-Library-1.0%3A-A-Corpus-of-Victorian-Novels-in-RiddellBassett/d22e7341fd39e8df1c983c14efcf7846608c0530> (accessed 03 May 2020)

24. Rimmon-Kenan, S. (2006). *Concepts of Narrative*. In: Matti Hyvärinen, Anu Korhonen & Juri Mukkanen (eds.), *The Travelling Concept of Narrative*. *Studies across Disciplines in the Humanities and Social Sciences*, vol 1. Helsinki: Helsinki Collegium for Advanced Studies, pp. 10–19.

25. Ryan, M.-L. (1991). *Possible worlds, artificial intelligence, and narrative theory*. Bloomington: Indiana University Press.

26. Sarbin, T. (1986). *Narrative Psychology: The Storied Nature of Human Conduct*. New York: Praeger.

27. Stockwell, P. & Mahlberg, M. (2015). *Mind-modelling with corpus stylistics*. In: David Copperfield. *Language and Literature*, vol. 24, nr. 2. pp. 129–147.

28. Taylor, C. (1989). *Sources of the self: The making of the modern identity*. Boston, MA: Harvard University Press.

29. Traugott, E.C. (2010). *Regularity in Semantic Change*. Cambridge: CUP.

30. Verhagen, A. (2007). *Constructions of intersubjectivity: Discourse, syntax, and cognition*. Oxford: Oxford University Press.

SEMIOTIC SPACE OF SUBJECTIVITY IN THE ENGLISH NOVEL OF THE XIXth CENTURY

I. A. Livytska

Abstract. *The paper outlines the current narratological approach to the category of subject and its discursive realization in the form of subjectivity. It states a strong interconnection between the real life narrativization and fictional narrative. Resulting from the dialogical nature of “self” the indexes of subjectivity have been traced through a three-level Peircian sign model. The results provided us with the reasons to suppose that deictic centers have a binary correlation with the emergence of subjectivity in the narrative, which partly coincides with the narrative identity phenomenon viewed from the post-classical paradigm of meaning-making.*

The aim of the research is to highlight and fix linguistic ways of subjectivity emergence in narrative discourse of the XIX century English novel.

Analytic and empirical stylistics methods have been used in combination with the structural and semiotic approach of Charles Peirce to follow the spaces of subjectivity arousal in the novels. The primary methodology of research was based on the principles of hermeneutic and phenomenological interpretation of the narrative discourse.

Results of the research. To reach paper's aim a corpus of free-access digitalized novels of the XIX century has been compiled, taken from Gutenberg Project, The Corpus of the Canon of Western Literature and Common Library 0.1. Victorian Fiction Corpus and have been processed with Atlas.ti.8 statistic tool. General token number is 19,287, 528 words. These data was used for the preliminary semantic and thematic analysis of the novels in regards to frequency of keywords and their distribution.

Primary semantic screening of the narrative fragments in the XIX century English novels singled out the frequency of the keywords occurrence, and the highest lemma frequency. It displayed a high frequency of positive experience lemmas 'love', 'life', 'great', 'God', 'feel' etc. signaling about

© I. A. Лівницька

anthropogenic nature of the semantics in the novel. This outcome was consonant with the previous corpus stylistics findings, reflecting an active subject of the XIX century novel.

Another finding of the research concludes a strong interdependence between the position of deictic markers of subjectivity (personal and possessive pronouns) and the emergent subjectivity in narrative discourse. In post-position to the descriptive fragments in the paragraphs, deictic markers perform a framing function to the storyline. Consequently, a combinability of the personal pronoun with the verbs (N+Verb pattern) within one thematic group, allows for significant textual compression to the level of predicative constructions, which reflect the topic of the paragraph.

Moving from the level of firstness, represented by semantic analysis, to the level of interpretation (the level of secondness) provides a phenomenological account for the signs, bearing the meaning of physical activity of the human body. The reason why body language plays such an important role in the corpus lies in the effective narrative technique to represent emotions and actions through visual and kinesthetic modes. It requires frequent author's references to the elaborated character descriptions through their movements, actions, appearance to help the reader create a normative cognitive representation. Semiotic signs serve here as mediators of the cultural and social beliefs and values, reflecting the personal subjective interpretation of the world as enactive semiotic modeling.

Keywords: *deictic center, narrative identity, post-classical narratology, indexes, semiotic modeling, firstness, secondness, interpretant.*